

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Małgorzata Bednarek

SSN Anna Dziergawka (sprawozdawca)

w sprawie H. K.,
skazanej z art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,
na posiedzeniu w dniu 4 stycznia 2024 r.,
kasacji wniesionej na korzyść przez Rzecznika Praw Obywatelskich
od wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach,
z dnia 25 listopada 2022 r., sygn. akt II K 847/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania.**

[J.J.]

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Kielcach wyrokiem z dnia 25 listopada 2022 roku, sygn. akt II K 847/22 H. K. w punkcie I uznał za winną tego, że w okresie od 4 września 2021 roku do 16 października 2021 roku w K. działając w krótkich odstępach czasu z wykorzystaniem takiej samej sposobności zanim zapadł pierwszy wyrok chociażby

nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw podczas czynności służbowej polegającej na obecności przy przekazaniu małoletniego znieważyla słowami powszechnie uważanymi za wulgarne i obelżywe kuratora sądowego w osobie D. M. i tak:

- w dniu 4 września 2021 roku w K. podczas czynności służbowej polegającej na obecności przy przekazaniu małoletniego znieważyla słowami powszechnie uważanymi za wulgarne i obelżywe kuratora sądowego w osobie D. M.,

- w dniu 18 września 2021 roku w K. podczas czynności służbowej polegającej na obecności przy przekazaniu małoletniego znieważyla słowami powszechnie uważanymi za wulgarne i obelżywe kuratora sądowego w osobie D. M.,

- w dniu 2 października 2021 roku w K. podczas czynności służbowej polegającej na obecności przy przekazaniu małoletniego znieważyla słowami powszechnie uważanymi za wulgarne i obelżywe kuratora sądowego w osobie D. M.,

- w dniu 16 października 2021 roku w K. podczas czynności służbowej polegającej na obecności przy przekazaniu małoletniego znieważyla słowami powszechnie uważanymi za wulgarne i obelżywe kuratora sądowego w osobie D. M., co zakwalifikował jako przestępstwo z art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. oraz art. 33 § 1 i § 3 k.k. wymierzył jej karę grzywny w wysokości 100 (stu) stawek dziennych po 20 (dwadzieścia) złotych każda;

Dodatkowo na podstawie art. 627 k.p.k. Sąd Rejonowy zasądził od oskarżonej H.K. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 300 (trzysta) złotych tytułem kosztów sądowych, w tym 200 (dwieście) złotych tytułem opłaty od kary grzywny.

Od powyższego wyroku nie została wniesiona apelacja.

Kasację na korzyść skazanej od wyroku Sądu Rejonowego wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, który zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 226 § 1 k.k., polegające na jego błędnym zastosowaniu i przypisaniu skazanej odpowiedzialności za występki, popełnione w ciągu przestępstw, podczas gdy jej zachowanie nie wyczerpało wszystkich znamion czynu zabronionego określonego tym przepisem.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie H. K. od przypisanych jej czynów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest oczywiście zasadna, dlatego podlegała rozpoznaniu i uwzględnieniu na posiedzeniu bez udziału stron, zgodnie z treścią art. 535 § 5 k.p.k.

Należy w pełni podzielić zarzut zawarty w kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich o rażącym naruszeniu przez Sąd Rejonowy przepisu prawa materialnego, tj. art. 226 § 1 k.k.

Zasadnie wskazał Rzecznik Praw Obywatelskich we wniesionej kasacji, że w opisie czynów przypisanych skazanej H. K. wyrokiem Sądu Rejonowego nie zostały zawarte wszystkie niezbędne przesłanki do wypełnienia znamion przestępstwa z art. 226 § 1 k.k. Otóż Sąd ten wskazał, że do znieważenia kuratora sądowego w osobie D. M. doszło podczas wykonywania przez niego czynności służbowych, tymczasem warunkiem odpowiedzialności sprawcy na podstawie art. 226 § 1 k.k. jest przecież i to, aby znieważenie funkcjonariusza nastąpiło nie tylko podczas, ale także w związku z wykonywaniem przez niego czynności służbowych.

Zgodzić się należy z autorem kasacji, że poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne nie pozwalają na przypisanie oskarżonej H. K. występku z art. 226 § 1 k.k. Zawarte w tym przepisie sformułowanie „podczas i w związku” wymaga jednoczesnego wystąpienia obu znamion w zachowaniu oskarżonej. Tymczasem Sąd Rejonowy w Kielcach ustalił jedynie, że do znieważenia kuratora sądowego w osobie D. M. doszło podczas czynności służbowej, polegającej na obecności przy przekazaniu małoletniego. Nie ustalił zaś, że do znieważenia doszło w związku z wykonywaniem czynności służbowych. Tym samym brak jest kompletu znamion występu znieważenia funkcjonariusza publicznego. Dokonanie ustalenia stanowiącego znamię przestępstwa na etapie postępowania odwoławczego, w sytuacji gdy wyrok został zaskarżony jedynie na korzyść, jest niemożliwe. Taki zabieg naruszałby dyspozycję art. 434 § 1 k.p.k. Nawet w sytuacji, gdy okoliczność stanowiąca znamię przestępstwa została ustalona w części motywacyjnej wyroku, gdzie stwierdzono, że „treści znieważające miały związek z pełnieniem obowiązków służbowych przez kuratora” (k. 99), nie jest możliwe uzupełnienie opisu czynu przez dodanie do niego tego elementu.

Jak wskazuje się w orzecznictwie sądowym, w zakresie odpowiedzialności za przestępstwo stypizowane w art. 226 § 1 k.k. mieścić się może tylko takie zachowanie sprawcy czynu, które, po pierwsze, jest podejmowane w tym czasie (podczas), w którym funkcjonariusz publiczny pełni obowiązki służbowe, a więc kiedy funkcjonariusz publiczny podejmuje określoną działalność (czynności, zachowania) z nakazu (konieczności) wynikającego z jego służby, a po drugie, podjęte zostało w związku z taką działalnością funkcjonariusza publicznego. Podstawą zachowania funkcjonariusza publicznego musi być obowiązek wynikający z jego służby, a więc zachowanie mieszczące się w ramach jego obowiązków określonych stosownymi regulacjami prawnymi (zob. wyrok SN z 25 sierpnia 2020 r., V KK 136/19).

Wskazać przy tym trzeba, że zarówno w dacie sporządzania aktu oskarżenia, jak i wyrokowania, przepis art. 226 § 1 k.k. obowiązywał w zmienionym przez ustawę z dnia 9 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny (Dz. U. Nr 122, poz. 782), która weszła w życie w dniu 25 lipca 2008 r. w brzmieniu, iż penalizacji na jego podstawie podlega jedynie znieważenie funkcjonariusza podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Już wcześniej Trybunał Konstytucyjny, w wyroku wydanym w dniu 11 października 2006 r. w sprawie o sygn. akt P 3/06, stwierdził niezgodność z Konstytucją poprzednio obowiązującego unormowania art. 226 § 1 k.k., przewidującego karalność zniewagi funkcjonariusza publicznego, alternatywnie, podczas lub w związku z wykonywaniem czynności służbowych. Zatem czyn przypisany oskarżonej, jako nie wypełniający wszystkich ustawowych znamion czynu zabronionego, nie stanowił przestępstwa określonego w art. 226 § 1 k.k.

Powyższe ustalenia prowadzą do wniosku, że skazanie oskarżonej za przestępstwo z art. 226 § 1 k.k. nastąpiło z rażącym naruszeniem tego przepisu. Wpływ tego uchybienia na treść wyroku jest ewidentny, albowiem przypisanie oskarżonej winy w zakresie czynu z art. 226 § 1 k.k., który nie zawierał znamion czynu zabronionego, było oczywiście bezpodstawne.

Nie było jednak podstaw do podzielenia przez Sąd Najwyższy wniosku skarżącego w zakresie orzeczenia następczego, albowiem na obecnym etapie postępowania przedwczesne byłoby uniewinnienie H. K. Jednocześnie trzeba

zaznaczyć, że z obowiązku rozpoznania skargi kasacyjnej jedynie w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów (art. 536 k.p.k.) wynika brak związania Sądu Najwyższego zgłoszonymi w niej wnioskami. To bowiem treść zarzutu i wynikającego z niego uchybienia, w powiązaniu z kierunkiem zaskarżenia określa jego granice (zob. wyrok SN z 20 lutego 2018 r., V KK 498/17; wyrok SN z 6 lipca 2022 r., II KK 100/22).

W realiach rozpatrywanej sprawy, przypisane oskarżonej zachowanie może bowiem wyczerpywać znamiona przestępstwa znieważenia z art. 216 § 1 k.k. Ponieważ czyn ten jest ścigany z oskarżenia prywatnego (art. 216 § 5 k.k.), Sąd Rejonowy przystępując do rozpoznania sprawy, w pierwszej kolejności ewentualnie odbierze od pokrzywdzonej i prokuratora (art. 60 § 1 k.p.k.) oświadczenia dotyczące woli wystąpienia z oskarżeniem. Od wyniku tej czynności uzależnione jest bowiem procedowanie w tej sprawie, a więc albo dalsze jej prowadzenie we właściwym trybie, albo umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., wobec braku skargi uprawnionego oskarżyciela.

Uwzględniając powyższe rozważania, koniecznym stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[J.J.]

[ał]